

บทที่ 6

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งที่ครูคาดหวังให้นักเรียนสามารถเรียนรู้หรือกระทำได้หลังจากปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมทั้ง ความรู้ การรู้คิด ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เปรียบเสมือนธงชัยสำคัญของการจัดการศึกษาแก่นักเรียน ฉะนั้นครูสังคมนาวิชาจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย หรือมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.1 แนวคิดเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้

นักจิตวิทยาการศึกษาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย แต่แนวคิดที่ได้รับการยอมรับและนิยมนำไปกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จวบจนปัจจุบัน มีดังนี้

6.1.1 อนุกรมวิธานของบลูม (Bloom's Taxonomy)

Benjamin S. Bloom (ค.ศ.1913-1999) เป็นนักจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกันที่เชื่อว่า การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาให้ชัดเจน ซึ่งมีทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวพฤติกรรมนิยมและจิตวิทยาพื้นฐานของมนุษย์เป็นพื้นฐาน โดยเขากล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ วุฒิภาวะ หรือความบังเอิญ ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเป็นการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ หากบุคคลเกิดการเรียนรู้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ ก็จะทำให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ

3) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ การใช้ร่างกาย เป็นต้น

ในปีค.ศ. 1956 Bloom และเพื่อนร่วมงานคือ Krathwohl และ Masia จึงได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีชื่อว่า “อนุกรมวิธานวัตถุประสงค์ทางการศึกษา” (Taxonomy of Educational Objectives) หรือที่รู้จักกันสั้น ๆ ว่า “อนุกรมวิธานของบลูม” (Bloom's Taxonomy) ที่มีสาระสำคัญคือ จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ด้านจิตพิสัย (Affective domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain) ดังนี้

1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความฉลาด และความสามารถในการคิดต่าง ๆ ซึ่ง Bloom แบ่งระดับขั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 6 ระดับดังนี้ (Bloom, 1956)

1.1) ชั้นความรู้ (knowledge) ซึ่งความรู้ออกเป็น 2 หมวด คือ

(1) ความรู้เกี่ยวกับความจริงเฉพาะต่าง ๆ โดยมีความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความของสิ่งต่าง ๆ เช่น คำจำกัดความของคำนาม กริยา เป็นต้น

(2) ความรู้เกี่ยวกับวิธีการที่จะใช้เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งประเภทหรือการจัดกลุ่ม

1.2) ชั้นความเข้าใจ (comprehension) หมายถึง การมีความเข้าใจในความรู้ที่เรียน โดยสามารถอธิบายด้วยคำพูดของตนเอง หรืออาจจะสามารถแปลความหมาย หรือตีความหมายได้หรืออาจจะบอกผลตามการกระทำได้

1.3) ชั้นการนำความรู้ไปประยุกต์ (application) หมายถึง ความสามารถจะนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในประสบการณ์ชีวิตประจำวัน เช่น ถ้าเรียนเกี่ยวกับการหาพื้นที่ของสี่เหลี่ยมผืนผ้าในห้องเรียน สามารถที่จะหาพื้นที่ของสนามที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าได้

1.4) ชั้นการวิเคราะห์ (analysis) หมายถึง ความสามารถที่จะแบ่งสิ่งที่ต้องเรียนรู้ออกเป็นส่วนย่อย และแสดงความสัมพันธ์ของส่วนย่อยเหล่านั้น เช่น สามารถจะหยิบยกข้อความจริง (fact) ต่าง ๆ จากสมมติฐาน ขณะเดียวกันก็จะสามารถชี้ความสัมพันธ์ของข้อความจริงเหล่านั้นได้ หรือสามารถจะ วิเคราะห์ว่าประโยคใดเป็นข้อความจริง และประโยคใดเป็นเพียงความคิดเห็น

1.5) ชั้นการสังเคราะห์ (synthesis) หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ หรือประสบการณ์เข้าเป็นส่วนรวม เป็นสิ่งใหม่ เช่น นักเรียนสามารถจะเขียนเรียงความ เรียบเรียงประสบการณ์ของตนเองตอน โรงเรียนปิดเทอม หรือการเขียนรายงานการค้นคว้าเกี่ยวกับวิชาที่เรียน

1.6) ขั้นการประเมินค่า (evaluation) หมายถึง ความสามารถที่จะ ใช้ความรู้ที่เรียนมาในการตัดสินใจวินิจฉัยคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือประสบการณ์จากการอ่านหรือการฟัง เช่น หลังจากอ่านหนังสือจบแล้วสามารถตัดสินใจได้ว่าหนังสือดีหรือไม่คืออะไร โดยใช้เกณฑ์ของลักษณะหนังสือที่ดี ที่ผู้ชำนาญการได้ตั้งไว้เป็นหลัก

2) ด้านจิตพิสัย (Affective domain) หมายถึง ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทัศนคติ ความเชื่อ ความสนใจ และคุณธรรม ซึ่ง Krathwohl แบ่งระดับขั้นพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยออกเป็น 5 ระดับดังนี้ (Krathwohl, Bloom, & Masia, 1964)

2.1) ขั้นการรับรู้ (receiving or attending) หมายถึง รู้สึกว่ามีปรากฏการณ์ มีสิ่งเร้าสิ่งกระตุ้นเข้ามาสัมผัส มีพฤติกรรมย่อย คือการแสดงอาการรู้ตัว การแสดงการรับรู้ และการเลือกรับรู้ในบางเรื่อง หรือเป็นการที่นักเรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังในตัวนักเรียน

2.2) ขั้นการตอบสนอง (responding) หมายถึง การตอบโต้ปรากฏการณ์เหล่านั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง มีพฤติกรรมย่อย คือ การยินยอม ความตั้งใจตอบสนอง และความพึงพอใจในการตอบสนอง หรือเป็นการที่นักเรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

2.3) ขั้นการเห็นคุณค่า (valuing) หมายถึง การพินิจ ยอมรับ ชอบ และพร้อมที่จะปฏิบัติ มีพฤติกรรมย่อย คือ การยอมรับคุณค่า ความพึงพอใจในคุณค่า และการรับรองคุณค่า หรือเป็นขั้นที่นักเรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้นแล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น

2.4) ขั้นการจัดระดับ (organization) หมายถึง การนำคุณค่าหลาย ๆ อย่างมาจัดระบบ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกัน มีพฤติกรรมย่อย คือ การเกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับคุณค่า และการเลือกคุณค่า หรือเป็นขั้นที่นักเรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน

2.5) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (characterization) หมายถึง คุณค่าที่เป็นระบบคงที่ในตัวบุคคลพร้อมที่จะแสดงออกเมื่อถูกระตุ้นเชิงท้าทาย มีพฤติกรรมย่อย คือ การแสดงออกที่สอดคล้องกับคุณค่า และการเกิดบุคลิกลักษณะ หรือเป็นขั้นที่นักเรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนยอมรับอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain) หมายถึง พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วและชำนาญ ที่แสดงออกได้โดยตรงโดยมีเวลาและระดับคุณภาพของงานที่ปฏิบัติเป็นตัวบ่งชี้ระดับทักษะ ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยแบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้ (Harrow, 1972)

3.1) ขั้นการเลียนแบบ (reflex movements) หมายถึง การให้นักเรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือเป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ หรือเป็นขั้นที่ให้นักเรียนสังเกตการ

กระทำที่ต้องการให้นักเรียนทำได้ ซึ่งนักเรียนย่อมจะรับรู้หรือสังเกตเห็นเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้ไม่ครบถ้วน แต่อย่างน้อยนักเรียนจะสามารถบอกได้ว่าเป็นขั้นตอนหลักของการกระทำนั้น ๆ มีอะไรบ้าง

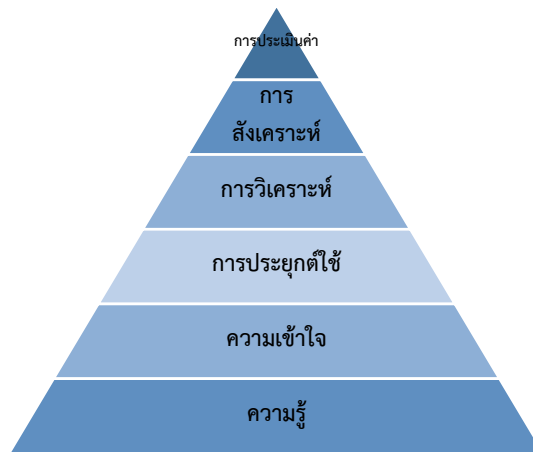
3.2) **ขั้นกระทำตามสิ่งหรือเครื่องชี้แนะ** (basic fundamental movement)

หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือสามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำทั้งนี้เมื่อนักเรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนลงมือทำโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น นักเรียนอาจลงมือทำตามคำสั่งของครู หรือทำตามคำสั่งที่ครูเขียนไว้ในคู่มือ การลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนี้แม้นักเรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่อย่างน้อยนักเรียนจะได้ประสบการณ์ในการลงมือทำและค้นพบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และการปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

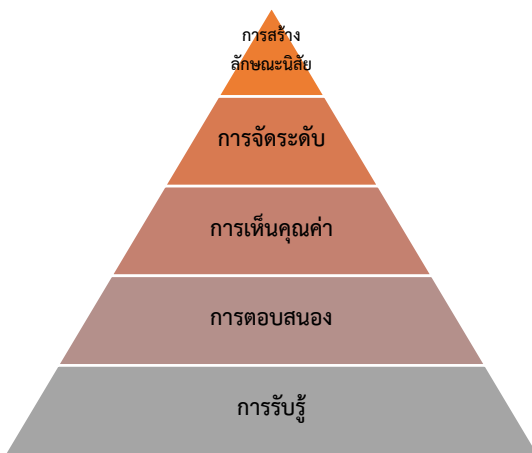
3.3) **ขั้นการกระทำอย่างถูกต้อง** (precision) หมายถึง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์หรือสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการกระทำ ซึ่งการกระทำที่ถูกต้องแม่นยำพอดี สมบูรณ์แบบเป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องสามารถทำได้ในขั้นนี้

3.4) **ขั้นการแสดงออก** (articulation) หมายถึง การแสดงออกหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตัวเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ยุ่ยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่นักเรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนมากขึ้น จนกระทั่ง สามารถกระทำสิ่งนั้นได้ถูกต้องสมบูรณ์แบบอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น และด้วยความมั่นใจ

3.5) **ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ** (naturalization) หมายถึง พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติ ได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสบาย ๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติ โดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องอาศัยการปฏิบัติบ่อย ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ผลที่นักเรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ นักเรียนจะเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติจนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain)

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective domain)

พฤติกรรมการณ์เรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain)

ภาพที่ 42 Taxonomy of Educational Objectives/ Bloom's Taxonomy

6.1.2 อนุกรมวิธานของบลูมฉบับปรับปรุง (Revised Bloom's Taxonomy)

ในปีค.ศ. 2001 Lorin Anderson ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ Bloom ร่วมกับ Krathwohl เพื่อนร่วมงานที่เคยเผยแพร่อนุกรมวิธานของบลูมมาก่อนหน้านี้ ได้ทบทวนและจัดระดับกระบวนการคิดหรือการเรียนรู้ใหม่ โดยมีแนวคิดการปรับปรุงมาจากการทำงานของวิศวกรและสถาปนิกที่กล่าวว่า การสร้างสรรค์สิ่งใหม่เป็นสิ่งที่ยากที่สุด เพราะต้องผสมผสานความรู้ที่มีและจินตนาการเข้าด้วยกัน และยังมีคุณสมบัติคล้องกับแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงทำให้มีการปรับปรุงอนุกรมวิธานของบลูมใหม่โดยใช้ชื่อว่า “อนุกรมวิธานการเรียนรู้ การสอน และการประเมิน” (A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessment) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “อนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไข” (Revised Bloom's Taxonomy) (Anderson et al., 2001)

อนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไขนี้ Anderson และ Krathwohl มองการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติด้านความรู้ และมิติด้านกระบวนการคิด ดังนี้

1) มิติด้านความรู้ (knowledge dimension): ความรู้ที่นักเรียนได้รับหรือสร้างขึ้น จำแนกเป็น 4 ประเภท ตั้งแต่ความรู้ที่เป็นรูปธรรม (concrete knowledge) ไปจนถึงนามธรรม (abstract knowledge) ดังตาราง

ตาราง 9 มิติด้านความรู้ตามแนวคิด Anderson and Krathwohl (2001)

ความรู้ที่เป็นรูปธรรม	ความรู้ที่เป็นนามธรรม		
ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง (factual knowledge)	ความรู้ที่เป็นมโนทัศน์ (conceptual knowledge)	ความรู้ที่เป็นกระบวนการ (procedural knowledge)	ความรู้เชิงอภิमान (metacognitive knowledge)
<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เฉพาะ - ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดจำเพาะและองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ในการแบ่งแยกจัดกลุ่มจัดประเภท - ความรู้ในหลักการร่วมและสรุปอ้างอิง - ความรู้ในด้านทฤษฎีแบบจำลอง และโครงสร้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคดำเนินการ หรือโครงแบบขั้นตอนในการดำเนินการเรื่องใด ๆ - ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการดำเนินการ ไต ๆ เฉพาะเรื่องหนึ่ง ๆ - ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เฉพาะเรื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เชิงกลยุทธ์ (strategic knowledge) - ความรู้เกี่ยวกับงานเชิงพุทธิปัญญา - การรู้ตนหรือการตระหนักในระดับความรู้ของตนเอง

1.1) ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง (factual knowledge) หมายถึง ข้อความหรือข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง แบ่งย่อยลงไปดังนี้

1.1.1) ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เฉพาะ

1.1.2) ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดจำเพาะและองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ

1.2) ความรู้ที่เป็นมโนทัศน์ (conceptual knowledge) ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรหรือเครื่องมือภายในโครงสร้างใหญ่ สามารถจัดแยกหมวดหมู่สิ่งของต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทดังนี้

1.2.1) ความรู้ในการแบ่งแยกจัดกลุ่มจัดประเภท

1.2.2) ความรู้ในหลักการร่วมและสรุปอ้างอิง

1.2.3) ความรู้ในด้านทฤษฎี แบบจำลอง และโครงสร้าง

1.3) ความรู้ที่เป็นกระบวนการขั้นตอนหรือวิธีการ (procedural knowledge) ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการทำงานแต่ละเรื่องว่าจะทำอย่างไรเป็นส่วนหนึ่งของความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิธีการหรือขั้นตอนของการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อยดังนี้

1.3.1) ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคดำเนินการ หรือโครงสร้างขั้นตอนในการดำเนินการเรื่องใด ๆ

1.3.2) ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการดำเนินการ ใด ๆ เฉพาะเรื่องหนึ่ง ๆ

1.3.3) ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เฉพาะเรื่อง

1.4) ความรู้พุทธิปัญญาเชิงอภิमान (metacognitive knowledge) คือ ความรู้ในส่วนของหยั่งรู้วิธีคิดของตนเองซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวกับวิธีคิดของสมองและการที่นักเรียนควรจะล่วงรู้ตระหนักถึงวิธีคิดของสมองของตนเอง ความตระหนักเกี่ยวกับระดับภูมิปัญญาของตนเองว่าตนเองรู้อะไร ไม่รู้อะไร โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อยดังนี้

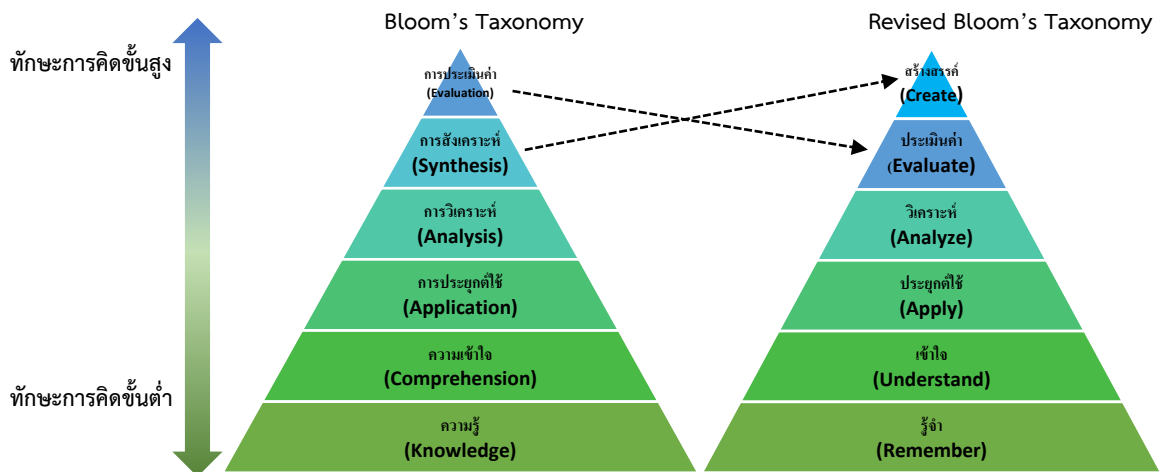
1.4.1) ความรู้เชิงกลยุทธ์ (strategic knowledge) เช่น ความรู้ในการหาวิธีการเพื่อช่วยการจำความรู้ต่าง ๆ (เช่น การนำคำมาแต่งประโยคร้อยเรียงเพื่อจำคำที่ใช้สระโอในภาษาไทย) ทำแผนผังสรุปบทเรียน เป็นต้น

1.4.2) ความรู้เกี่ยวกับงานเชิงพุทธิปัญญา เป็นความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมด้านพุทธิปัญญารวมทั้งความรู้เกี่ยวกับบริบทและเงื่อนไขที่เหมาะสม รู้ว่างานใดต้องใช้ความรู้ทางพุทธิปัญญาด้านใด

1.4.3) การรู้ตนหรือการตระหนักในระดับความรู้ของตนเอง โดยการรู้ความสามารถของตนเองจะแก้ปัญหาจะทำการสิ่งใดได้ มีจุดเด่นจุดด้อยด้านใด

2) มิติด้านกระบวนการทางปัญญา (cognitive knowledge dimension)

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของบลูมได้รับการยอมรับว่าสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่าง “ความคิดระดับสูง” กับ “ความคิดระดับต่ำ” โดยการเรียงลำดับเริ่มมาจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนเป็น 6 ขั้น คือ ขั้นความรู้ ขั้นความเข้าใจ ขั้นการนำความรู้ไปใช้ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการสังเคราะห์ และ ขั้นประเมินค่า ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่อย่างไรก็ Anderson เสนอแนะว่า จุดมุ่งหมายแบบเดิมนั้นที่แบ่งออกเป็นกระบวนการทางปัญญาเรียงตามลำดับทั้ง 6 ขั้นทำให้เกิดความเข้าใจว่าขั้นตอนไม่สามารถทับซ้อน หรือเหลื่อมล้ำกันได้ และผู้ที่จะบรรลุในขั้นที่ซับซ้อนหรือสูงขึ้น ต้องผ่านขั้นที่อยู่ในระดับต่ำกว่าทั้งหมดก่อน ซึ่งก็เป็นมาตรฐานที่เข้มเกินไป ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติบางวิชาไม่สามารถจัดเรียงลำดับการใช้สติปัญญาตามแนวคิดที่บลูมกำหนดไว้ เช่น สายวิทยาศาสตร์ การเรียงลำดับความรู้อาจจะไม่ตรงกัน การสังเคราะห์ตามการแบ่งของบลูมอยู่ในขั้นที่ 5 แต่ในวิทยาศาสตร์พบว่าการสังเคราะห์นั้นเป็นการคิดในขั้นที่ 2 ต่อจากความจำ หรือในวิชาคณิตศาสตร์ การใช้สติปัญญาในขั้นการประเมินค่าก็เป็นขั้นที่ไม่พบในความคิด เป็นต้น (รัฐพล ประดับเวทย์, 2560) Anderson และ Krathwohl จึงแก้ไขอนุกรมวิธานของบลูมฉบับมีความเป็นพลวัตมากยิ่งขึ้น โดยมีเปลี่ยนแปลง (1) ปรับรูปแบบคำที่ใช้จากคำนามเป็นคำกริยา (2) เปลี่ยนจากคำว่า “ความรู้” เป็น “การจำ” เปลี่ยนจาก “สังเคราะห์” เป็น “ประเมิน” และ เปลี่ยนจาก “ประเมิน” เป็น “สร้างสรรค์” ดังภาพ

ภาพที่ 43 Bloom's Revised Taxonomy

จะเห็นว่าแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไขยังคงคล้ายแนวคิดเดิมของบลูม แต่มีการปรับเพิ่มการสร้างสรรคเป็นระดับสูงสุด ในขณะที่การคิดสังเคราะห์ ไม่ได้ถูกตัดออกจากแนวคิดเดิมแต่อย่างใด แต่จะมองว่าเป็นการผนวกการคิดสังเคราะห์เข้าไปในการสร้างสรรคเพื่อให้เกิดเป็นผลงานการสร้างสรรค และจากแผนภาพระดับความสามารถในการเรียนรู้หรือการคิดของอนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไขนั้น นักการศึกษาได้กำหนดให้การคิดใน 3 ระดับบนสุดจัดเป็นทักษะการคิดขั้นสูง (high order thinking skill: HOTS) (Watson, 2020 อ้างถึงใน อภิสิตธิ์ ธงไชย, 2565) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค แล้วลดระดับลงมาสู่ล่างสุดที่จัดเป็นทักษะการคิดขั้นต่ำ (low order thinking skill: LOTS) อันได้แก่ การประยุกต์ใช้ การเข้าใจ และการจำ ตามลำดับ

ทั้งนี้ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยแต่ละระดับมีกระบวนการทางปัญญาดังนี้

- **ขั้นจำ (remember)** ครอบคลุมกระบวนการจดจำได้ การระลึกได้
- **ขั้นเข้าใจ (understand)** ครอบคลุมกระบวนการยกตัวอย่าง การจำแนกประเภท การสรุปความ การสรุปอ้างอิง การสามารถเปรียบเทียบ และการอธิบายได้
- **ขั้นนำไปใช้/ ประยุกต์ (apply)** ครอบคลุมกระบวนการกระทำและการดำเนินงาน
- **ขั้นวิเคราะห์ (analyze)** ครอบคลุมกระบวนการจำแนกแยกแยะ การแยกจำนวนแยกย่อยได้ การจัดระบบการจัดองค์กรได้ การให้ความเห็นให้เหตุผลได้
- **ขั้นประเมิน (evaluate)** ครอบคลุมกระบวนการตรวจสอบ การวิพากษ์ใช้วิจารณ์ญาณ
- **ขั้นสร้างสรรค (create)** ครอบคลุมกระบวนการสร้าง/ ก่อกำเนิด การวางแผน การผลิต การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ

(3) กำหนดลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยที่สอดคล้องสัมพันธ์ทั้งมิติความรู้และกระบวนการทางปัญญา ดังตาราง (Heer, 2015)

ตาราง 10 พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยที่สอดคล้องสัมพันธ์มิติความรู้และกระบวนการทางปัญญา

มิติกระบวนการทางปัญญา / มิติความรู้	จำ (remember)	เข้าใจ (understand)	ประยุกต์ (apply)	วิเคราะห์ (analyze)	ประเมิน (evaluate)	สร้างสรรค์ (create)
ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง (factual knowledge)	ลงรายการ (list)	สรุป (summarize)	ตอบกลับ (respond)	เลือก (select)	ตรวจสอบ (check)	สร้าง/จัดทำ (generate)
ความรู้ที่เป็นมโนทัศน์ (conceptual knowledge)	จดจำ (recognize)	จัดประเภท (classify)	จัดเตรียม (provide)	แยกแตกต่าง (differentiate)	ตัดสินใจเลือก (determine)	ประกอบ/ รวบรวม (assemble)
ความรู้ที่เป็นกระบวนการ (procedural knowledge)	ระลึก/นึกย้อน (recall)	ชี้แจง (clarify)	ดำเนินการ (carry out)	บูรณาการ (integrate)	ตัดสิน (judge)	ออกแบบ (design)
ความรู้เชิงอภิมาน (metacognitive knowledge)	ระบุข้อมูล (identify)	ทำนาย (predict)	ใช้ (use)	แยกโครงสร้าง (deconstruct)	สะท้อนกลับ (reflect)	สร้างสรรค์ (create)

6.1.3 อนุกรมวิธานของบลูมแบบดิจิทัล (Bloom's Digital Taxonomy)

ในปีค.ศ.2008 Andrew Churches นักการศึกษาชาวนิวซีแลนด์ที่สนใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล โดยอาศัยอนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไข (Revised Bloom's Taxonomy) เป็นรากฐาน และเรียกว่า Bloom's Digital Taxonomy โดยเขาเชื่อว่าการเรียนรู้จะไม่ได้อยู่แค่กับครูและนักเรียน แต่ยังมีสื่อและเครื่องมือดิจิทัลเป็นหนึ่งในการเรียนรู้อีกด้วย จึงจัดระดับพฤติกรรมกรการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในด้านพุทธิพิสัย ดังนี้

- 1) **ระดับความรู้ความจำ (remembering)** หมายถึง การใช้เครื่องมือเทคโนโลยี เช่น document, presentation, Microsoft word ในการช่วยบันทึกและจดจำสิ่งต่าง ๆ
- 2) **ระดับความเข้าใจ (understanding)** หมายถึง การใช้เครื่องมือค้นหาบนเว็บหรือการสร้าง blog การเลือก subscribe บน YouTube เพื่อรับข้อมูลพัฒนาความเข้าใจให้ลึกซึ้งขึ้นหรือสรุปความเพื่อเขียนลงทวิตเตอร์
- 3) **ระดับการประยุกต์ใช้ (applying)** หมายถึง การใช้แอปพลิเคชันหรือโปรแกรมที่ช่วยในการตกแต่ง ปรับแต่ง ตัดต่อเนื้อเรื่องผลงาน เช่น Adobe, illustrator เป็นต้น

4) **ระดับการวิเคราะห์** (analyzing) หมายถึง การใช้โปรแกรม Microsoft Excel google doc หรือ spreadsheet ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานออกมาเป็นกราฟรูปภาพ เป็นต้น

5) **ระดับการประเมิน** (evaluating) หมายถึง การควบคุมข้อมูลบนเว็บบอร์ด การใช้ google doc, discussion board, chat room ในการถกเถียงข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

6) **ระดับการสร้างสรรค์** (creating) หมายถึง การสร้างหรือประดิษฐ์เครื่องมือ/โปรแกรมใหม่ ๆ ที่ช่วยในการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาโปรแกรม แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ เกม เป็นต้น

Churches (2008) เสนอพฤติกรรมกรการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในด้านพุทธิพิสัยแต่ละระดับตามแนวคิดอนุกรมวิธานใหม่ (Bloom's Digital Taxonomy) ดังตาราง

ตาราง 11 Bloom's Digital Taxonomy Verbs (Churches, 2008)

ทักษะการคิดขั้นต่ำ (LOTS) ←			→ ทักษะการคิดขั้นสูง (HOTS)		
รู้จำ (remembering)	เข้าใจ (understanding)	ประยุกต์ใช้ (applying)	วิเคราะห์ (analyzing)	ประเมินค่า (evaluating)	สร้างสรรค์ (creating)
- การคัดลอก (copying)	- การเขียน บทความ (journaling)	- การแก้ไข (editing)	- ผังความคิด (mind mapping)	- การจัดลำดับ (grading)	- การตีพิมพ์/ สร้างบล็อก (publishing/ blogging)
- การบันทึก แหล่งทรัพยากร บนเว็บ (bookmarking)	- การทวีตข้อความ (tweeting)	- การแชร์ข้อมูล (uploading)	- การสำรวจ (surveying)	- การโพสต์ (posting)	- การสร้าง ภาพยนตร์ (filming)
- การเน้น (highlighting)	- การจัดหมวดหมู่ (tagging)	- การเล่น (playing)	- การเชื่อมโยง (linking)	- การทดสอบ (testing)	- การสร้าง รายการวิทยุ (post casting)
- การค้นหา (searching)	- การสมัครรับ ข้อมูล (subscribing)	- การใช้ โปรแกรม (operating)		- การถกเถียง (moderating)	- การสร้าง/ กำกับ (directing)
				- การตรวจสอบ (validating)	

จะเห็นว่า Bloom's Digital Taxonomy ระบุพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นทักษะดิจิทัล กล่าวคือเป็นทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพดังกล่าวครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ

ได้แก่ การใช้ (use) เข้าใจ (understand) การสร้าง (create) และเข้าถึง (access) เทคโนโลยีดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย (Office of the Civil Service Commission, online)

6.2 หลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นข้อความที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น จากเดิมโดยอาศัยประสบการณ์ที่เรามุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน พฤติกรรมที่คาดหวังนี้แสดงได้ด้วยคำกริยาต่าง ๆ บ่งบอกว่านักเรียนจะมีพัฒนาการอะไรขึ้นหลังจากผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งที่จะพัฒนาขึ้นจะอยู่ในขอบเขตของจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความคิด (พุทธิพิสัย) ด้านความรู้สึกรหรือคุณลักษณะที่ต้องการเป็น (จิตพิสัย) และด้านการปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ (ทักษะพิสัย) นั่นเองดังนั้นจุดประสงค์ของการเรียนรู้จึงเป็นประโยคข้อความที่บ่งบอกว่าภายหลังจากนักเรียนผ่านกระบวนการเรียนการสอนในส่วนหนึ่งหรือครบทุกส่วนแล้วว่าเขาจะมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะใดบ้าง (ปีนวดิ ธนธานี, 2550) ทั้งนี้การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้จึงต้องเขียนให้สอดคล้องกับขั้นตอนของการนำไปใช้ในสภาพต่าง ๆ กัน ดังนี้

6.2.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร (curriculum aims) และ จุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชา/รายวิชา (course/ subject area objectives)

1) **จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร (curriculum aims):** จุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือจุดมุ่งหมายของการศึกษา หมายถึง ความมุ่งหวังหรือเป้าหมายที่เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ให้เกิดแก่ตัวนักเรียนหลังจากใช้หลักสูตร ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่า หลักสูตรมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับนักเรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งยังกำหนดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเมื่อสำเร็จหลักสูตรด้วยดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

- **สมรรถนะสำคัญ 5 ประการ มีดังนี้**

(1) **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

(2) **ความสามารถในการคิด** เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

(3) **ความสามารถในการแก้ปัญหา** เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

(4) **ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต** เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

(5) **ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี** เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

• **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ มีดังนี้**

- (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- (2) ซื่อสัตย์สุจริต
- (3) มีวินัย
- (4) ใฝ่เรียนรู้
- (5) อยู่อย่างพอเพียง
- (6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- (7) รักความเป็นไทย
- (8) มีจิตสาธารณะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้จึงยึดถือจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรเป็นสูงสุดคือ เพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนเป็นองค์รวม มีความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม สุนทรียภาพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสังคมศึกษามีจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางดังนี้

(1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

(2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

(3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

(4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถี ชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายดังกล่าวยังกำหนดเป็นคุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาช่วงชั้น มัธยมศึกษาอย่างชัดเจน ดังตารางที่ 12

ตาราง 12 คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาช่วงชั้นมัธยมศึกษา

คุณภาพของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	คุณภาพของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
<p>1) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดย การศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศ ในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p> <p>2) มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมี วิจารณญาณได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยาย ประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย กับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์</p> <p>3) รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ ในอนาคตสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการ</p>	<p>1) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่าง กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น</p> <p>2) เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติ ตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยม อันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อ การศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้</p> <p>3) มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจใน ความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่น ในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>4) มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกลงและตัดสินใจ บริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยและ สิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม</p>

คุณภาพของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	คุณภาพของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม	5) มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

จากจุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้ภาระหน้าที่สำคัญของโรงเรียนและครู ที่ต้องดำเนินการจัดการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรที่ตั้งไว้

2) จุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชา/รายวิชา (course/ subject area objectives):

เป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนหลังจัดการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาในระดับชั้นหรือหลักสูตรนั้น ๆ จึงมีความละเอียดชัดเจนถึงขั้นปฏิบัติได้ จึงเป็นจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนมากที่สุด

จุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชา/รายวิชาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เรียกว่า “มาตรฐานการเรียนรู้” โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มีขอบเขตเนื้อหาแบ่งเป็น 5 สาระนั้นมีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ดังตารางที่ 13

ตาราง 13 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560

สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

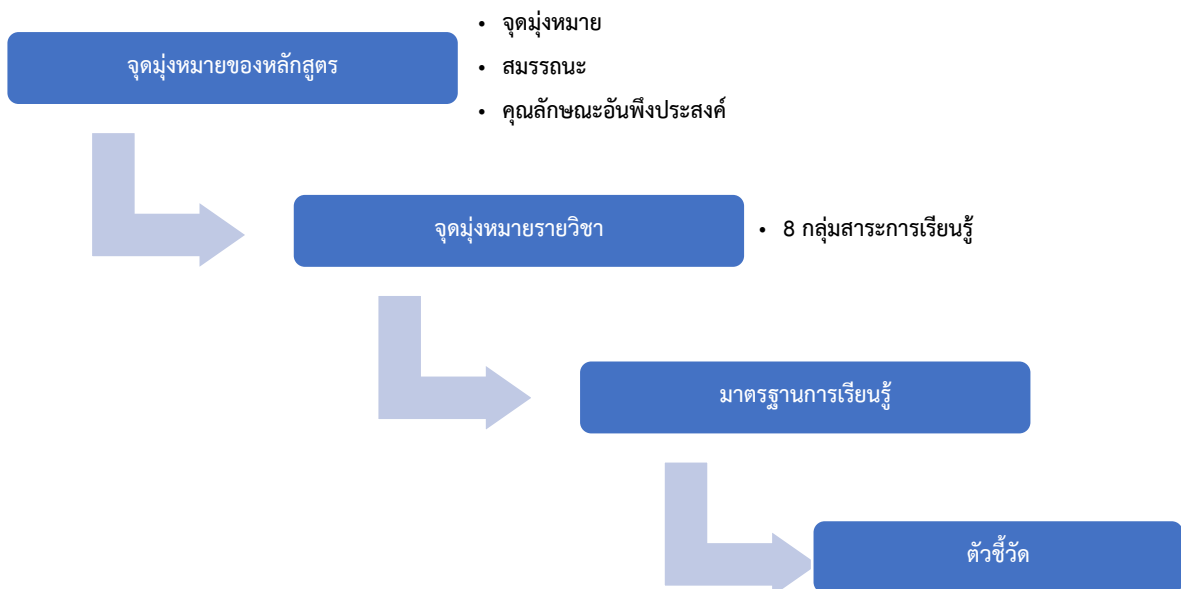
สาระ	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	<p>ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ</p> <p>ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก</p>
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์	<p>ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ</p> <p>ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p> <p>ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย</p>
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	<p>ส 5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการ ค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>

จะเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชา/รายวิชาในหลักสูตร เป็นข้อความบรรยายถึงพฤติกรรมที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ในลักษณะเป็นการนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาตีความและขยายความ ที่นิยมเขียนเป็นลักษณะจุดประสงค์ทั่วไป (general objectives) จึงต้องมีการกำหนดพฤติกรรมหรือตัวบ่งชี้เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละระดับชั้น ได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนด ที่เรียกว่า “ตัวชี้วัด” ซึ่งมีลักษณะเป็นจุดประสงค์ย่อย คือเป็นการนำจุดประสงค์สำคัญหรือมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละข้อมาขยายและเขียนเป็นลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น

ตัวชี้วัดของมาตรฐาน ส 1.1 (สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

- ข้อที่ 1 อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย
- ข้อที่ 2 วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทยรวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว
- ข้อที่ 3 วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยา หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

สรุปได้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประเทศไทย มีจุดประสงค์การเรียนรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและครู ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร ครอบคลุม จุดมุ่งหมายสำคัญ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้นำไปกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชา/รายวิชา คือ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ระบุถึงความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมของมาตรฐานการเรียนรู้ ที่จะนำไปปฏิบัติแก่นักเรียนแต่ละระดับชั้น หรือแต่ละช่วงชั้น โดยองค์ประกอบทั้งหมดมีความเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กันดังภาพ

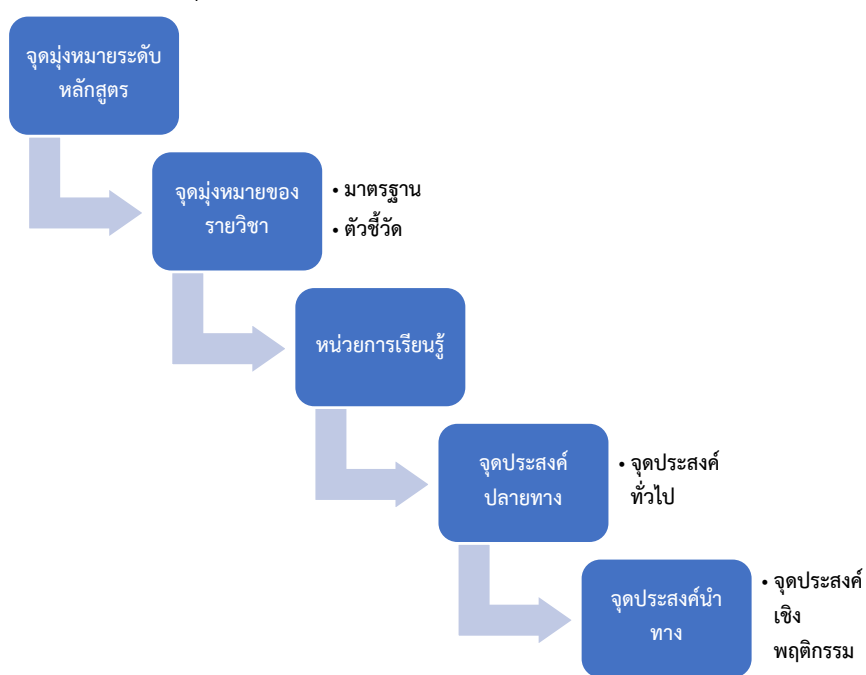
ภาพที่ 44 จุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร

6.2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

จากภาพข้างต้นจะเห็นว่าตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน

และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพนักเรียน ฉะนั้นจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรจึงเชื่อมโยงไปสู่ขั้นปฏิบัติการสอนของครู กล่าวคือจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรเป็นพื้นฐานที่ใช้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ ต้องศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา และเมื่อสอนบทเรียนใดก็นำเนื้อหามาพิจารณาทำจุดประสงค์ของบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้ นั้น จุดประสงค์ชนิดนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “จุดประสงค์ปลายทาง” (terminal objectives) จากนั้นจึงวางแผนจัดกิจกรรมพร้อมกับทำจุดประสงค์นำทาง เป็นจุดประสงค์ย่อย ๆ ที่เรียกว่า “จุดประสงค์นำทาง” (enrooted objectives/ enable objectives) ที่มีลักษณะเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ภาพที่ 45 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

1) จุดประสงค์ปลายทาง (terminal objectives): เป็นเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายปลายทาง ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครูกำหนดและคาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมทุกกิจกรรมหรือการเรียนการสอน ซึ่งต้องใช้เวลาลดหน่วยการเรียนรู้/บทเรียนนั้น

2) จุดประสงค์นำทาง (enrooted objectives/ enable objectives): จุดประสงค์ที่กำหนดเป้าหมายไว้อย่างเฉพาะเจาะจง ที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมย่อย ๆ อันจะนำไปสู่จุดประสงค์ปลายทาง อาจเรียกว่า จุดประสงค์การเรียนการสอน หรือจุดประสงค์ย่อย ฉะนั้นการเขียนจุดประสงค์นำทางมีหลักการสำคัญคือยึดจุดประสงค์ในหลักสูตรและจุดประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้ระยะยาวหรือ

จุดประสงค์สำคัญที่กลุ่มโรงเรียนกำหนดเป็นหลัก แล้วแตกออกเป็นพฤติกรรมย่อยที่สุด โดยเขียนให้เป็น “พฤติกรรมการเรียนรู้” หรือพฤติกรรมที่สามารถวัดได้

ตัวอย่างการกำหนดจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทางของหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์สากล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังตาราง

ตาราง 14 ตัวอย่างการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

มาตรฐานและตัวชี้วัด	หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์ปลายทาง	จุดประสงค์นำทาง
<p>ส 4.1 ม.4-6/1</p> <p>ตระหนักถึง</p> <p>ความสำคัญของเวลา</p> <p>และยุคสมัยทาง</p> <p>ประวัติศาสตร์ที่แสดง</p> <p>ถึงการเปลี่ยนแปลง</p> <p>ของมนุษยชาติ</p>	<p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 1</p> <p>เวลาและยุคสมัยทาง</p> <p>ประวัติศาสตร์</p> <p><u>เนื้อหาสาระ:</u></p> <p>- ความสำคัญของ</p> <p>เวลากับประวัติศาสตร์</p> <p>- ยุคสมัยทาง</p> <p>ประวัติศาสตร์</p>	<p>1) นักเรียนตระหนัก</p> <p>ถึงความสำคัญของ</p> <p>เวลาที่มีต่อการดำเนิน</p> <p>ชีวิตและการศึกษา</p> <p>ประวัติศาสตร์เพื่อ</p> <p>ศึกษาพัฒนาการของ</p> <p>มนุษย์</p>	<p>1) นักเรียนสรุป</p> <p>ความสำคัญของเวลาที่</p> <p>มีต่อการดำเนินชีวิต</p> <p>และการศึกษา</p> <p>ประวัติศาสตร์เพื่อ</p> <p>ศึกษาพัฒนาการของ</p> <p>มนุษย์ได้</p>
<p>ส 4.1 ม.4-6/2 สร้าง</p> <p>องค์ความรู้ใหม่ทาง</p> <p>ประวัติศาสตร์โดยใช้</p> <p>วิธีการทาง</p> <p>ประวัติศาสตร์อย่าง</p> <p>เป็นระบบ</p>	<p>ประวัติศาสตร์</p> <p>- พัฒนาการของ</p> <p>มนุษยชาติตามยุคสมัย</p> <p>ทางประวัติศาสตร์</p> <p>(ยุคก่อนประวัติศาสตร์</p> <p>และยุคประวัติศาสตร์)</p> <p>- เวลาและช่วงเวลาใน</p> <p>ประวัติศาสตร์สากล</p>	<p>2) นักเรียนมีความรู้</p> <p>เกี่ยวกับยุคสมัยทาง</p> <p>ประวัติศาสตร์</p> <p>พัฒนาการทาง</p> <p>ประวัติศาสตร์สากล</p> <p>และเหตุการณ์สำคัญ</p> <p>ในแต่ละช่วงสมัยของ</p> <p>ประวัติศาสตร์สากล</p>	<p>2) นักเรียนจัดทำ</p> <p>แผนภูมิแสดง</p> <p>โครงสร้างของยุคสมัย</p> <p>ทางประวัติศาสตร์ได้</p> <p>3) นักเรียนจัดทำ</p> <p>ตารางเชื่อมโยง</p> <p>ลักษณะทางสังคมที่</p> <p>เด่นชัดของผู้คน</p> <p>สมัยก่อน</p> <p>ประวัติศาสตร์ได้</p> <p>4) นักเรียนรวบรวม</p> <p>ภาพที่เป็นหลักฐาน</p> <p>การดำรงชีวิตของผู้คน</p> <p>ในสมัยก่อน</p> <p>ประวัติศาสตร์ได้</p> <p>5) นักเรียนสรุป</p> <p>พัฒนาการทาง</p>

มาตรฐานและตัวชี้วัด	หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์ปลายทาง	จุดประสงค์นำทาง
			ประวัติศาสตร์สากล เป็นแผนผังความคิดได้ 6) นักเรียนอธิบาย ความแตกต่างของ สมัยก่อน ประวัติศาสตร์กับสมัย ประวัติศาสตร์ได้ 7) นักเรียนใช้เส้นเวลา (timeline) แสดง เหตุการณ์สำคัญในแต่ละ ช่วงสมัยของ ประวัติศาสตร์สากลได้

6.2.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้

โดยทั่วไปแล้วจุดประสงค์ของการเรียนรู้จำแนกออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) จุดประสงค์ทั่วไป (general objectives) เป็นประโยคที่คาดหวังพฤติกรรมของนักเรียนในเป้าหมายโดยรวม ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1.1) เป็นเป้าหมายรวมของหลักสูตรในระดับนั้น ๆ เป้าหมายของวิชา และเนื้อหาที่จะสอนแต่ละหน่วยที่ต้องใช้เวลาสอนมากกว่าหนึ่งครั้ง

1.2) มีข้อความที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้โดยรวม ๆ โดยไม่แจกแจงพฤติกรรมย่อยที่วัดหรือสังเกตได้

1.3) ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขด้านเวลา สถานการณ์ หรือพฤติกรรมที่คาดหวัง

1.4) ไม่มีการกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานแสดงระดับต่ำสุดที่ครูจะพอใจต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน

1.5) มักขึ้นต้นด้วยคำว่า “เพื่อให้...” หรือ “เพื่อให้นักเรียน...” แล้วตามด้วยกริยาที่มีความหมายคลุมเครือไม่ชัดเจน ไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้ตรง ๆ

- ตัวอย่างคำกริยาด้านพุทธิพิสัย เช่น รู้ มีความรู้ เข้าใจ แก้ปัญหา วิเคราะห์ คาดคะเน เป็นต้น

- ตัวอย่างกริยาด้านจิตพิสัย เช่น มีความสุข มีความสนุกสนาน เห็นความสำคัญ เห็นคุณค่า ตระหนัก มีความภูมิใจ มีความซาบซึ้ง พอใจ สนใจ มีจิตสำนึกรับผิดชอบ เป็นต้น

• ตัวอย่างกริยาด้านทักษะพิสัย เช่น สามารถ นำไปใช้ ปฏิบัติการ กระทำ ทดลอง ป้องกันรักษา มีส่วนร่วมกระทำ เป็นต้น

2) จุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (specific objectives/ behavioral objectives) เป็นประโยคที่คาดหวังพฤติกรรมของนักเรียนในเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ใช้คำกริยาที่มีความหมายชัดเจน เรียกว่า “พฤติกรรมภายนอก” ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของพฤติกรรมภายใน ซึ่งสังเกตได้ง่าย และวัดง่ายโดยเฉพาะสามารถวัดได้ทันทีหลังจากกิจกรรมการเรียนรู้จบลง หรือสามารถวัดได้ในห้องเรียน จึงนิยมใช้ในการเรียนแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ ซึ่งจุดประสงค์เฉพาะ/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีลักษณะสรุปได้ดังนี้

- 2.1) เน้นเป้าหมายเฉพาะบทเรียน
- 2.2) มีข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่แจ่มแจ้งแยกแยะเน้นการกระทำที่สามารถสังเกตหรือวัดได้
- 2.3) มีการกำหนดเงื่อนไขด้านเวลา สถานการณ์ หรือพฤติกรรมที่คาดหวัง
- 2.4) มีการกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานแสดงระดับต่ำสุดที่ครูตั้งไว้ เพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2.5) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางจึงมีข้อความว่า “นักเรียนสามารถ...” แล้วตามด้วยคำกริยาแสดงการกระทำที่สามารถสังเกตได้ ดังตัวอย่างในตาราง

ตาราง 15 ตัวอย่างกริยาที่ใช้กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ระดับพฤติกรรม		คำกริยาที่ใช้
พุทธิพิสัย	ขั้นจำ	บอกคุณสมบัติ จับคู่ เขียนลำดับ อธิบาย บรรยาย ชี้ให้เห็นได้ จำแนก ระบุ
	ขั้นเข้าใจ	แปลความหมาย อธิบาย ขยายความ สรุปความ ยกตัวอย่าง บอกความแตกต่าง เรียบเรียง เปลี่ยน
	ขั้นนำไปใช้	แก้ปัญหา สาธิต ทำนายเชื่อมโยง/ความสัมพันธ์/เปลี่ยนแปลง คำนวณ ปรับปรุง ซ่อม
	ขั้นวิเคราะห์	เขียน โครงร่าง แยกแยะ จัดประเภท จำแนกให้เห็นความ แตกต่าง บอกเหตุผล ทดลอง
	ขั้นประเมิน	วัดผล เปรียบเทียบ ตีค่า ลงความคิดเห็น วิจาร์ณ
	ขั้นสร้างสรรค์	รวบรวม ออกแบบ จัดระเบียบ สร้าง ประดิษฐ์ วางหลักการ
จิตพิสัย	ขั้นรับรู้	เลือก ชี้ ติดตาม ยอมรับ
	ขั้นตอบสนอง	อภิปราย เลือก เขียนชื่อกำกับ

ระดับพฤติกรรม		คำกริยาที่ใช้
	ขั้นเห็นคุณค่า	อภิปราย ริเริ่ม เลือก แสวงหา ประพฤติตาม นำมาใช้
	ขั้นจัดระดับ	จำแนก จัดลำดับ จัดระเบียบ ผสมผสาน
	ขั้นสร้างลักษณะนิสัย	สนับสนุน ต่อต้าน ใช้เหตุผล แสดงออก ชักชวน
ทักษะพิสัย	ขั้นเลียนแบบ	สังเกต รู้สึก สัมผัส ตรวจสอบ
	ขั้นกระทำตามสั่ง	แสดงท่าทาง ตั้งท่าเข้าประจำที่
	ขั้นกระทำอย่างถูกต้อง	เลียนแบบ ทดลอง ฝึกหัด
	ขั้นการแสดงออก	สาธิต ผลิต แก้ไข ทำได้สำเร็จด้วยตนเอง ทำงานได้เร็วขึ้น
	ขั้นกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ	ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง จัดระบบ ควบคุมการทำงาน แนะแนวทาง

การกำหนดจุดประสงค์เฉพาะ/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องระบุให้ครบถ้วน 3 ประการ ได้แก่

1) **พฤติกรรมที่คาดหวัง** (terminal behavior): เป็นการกระทำที่ครูกำหนดว่าจะให้นักเรียนกระทำอะไร เพื่อให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปตามที่ครูคาดหวัง คำที่ใช้กำหนดพฤติกรรมต้องเป็นคำแสดงการกระทำมีความหมายเดียว และการกระทำนั้นต้องสังเกตได้ ดังตัวอย่างในตารางที่ 16

2) **เงื่อนไขหรือสถานการณ์** (condition): เป็นข้อความที่บอกว่าจะให้นักเรียนกระทำอะไร เมื่อไร อย่างไร ในสถานการณ์ที่ครูสร้างขึ้น โดยสัมพันธ์กับกิจกรรม เช่น

- หลังชมวีดิทัศน์แล้วนักเรียนสามารถอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของอาณาจักรสุโขทัยได้
- เมื่อให้ดูแผนที่แล้วนักเรียนสามารถชี้ตำแหน่งเมืองหลวงของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปได้
- นักเรียนสามารถแสดงการไหว้แบบเบญจางคประดิษฐ์ได้โดยไม่ดูแบบ

3) **เกณฑ์หรือมาตรฐานของพฤติกรรม** (criteria): เกณฑ์พฤติกรรมมี 2 ชนิด ได้แก่ เกณฑ์เชิงคุณภาพ เช่น เวลาหรือความเร็วในการกระทำ และเกณฑ์เชิงปริมาณ เช่น เกณฑ์ทางจำนวนที่กระทำถูกต้อง ซึ่งเกณฑ์ทั้งสองชนิดนี้จะกำหนดเพื่อเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสุดของระดับความสามารถที่จะแสดงเป็นพฤติกรรมว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง จึงถือว่าบรรลุจุดประสงค์ เช่น

- นักเรียนสามารถแสดงความเคารพได้ถูกต้องทั้ง 4 แบบ
- เมื่อกำหนดภูเขาและแม่น้ำของประเทศไทย นักเรียนสามารถเขียนชื่อต่าง ๆ ลงในแผนที่โครงสร้างประเทศไทยได้ถูกต้อง 7 ใน 10 จุด
- นักเรียนสามารถตอบปัญหาอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมได้ถูกต้องร้อยละ 80

- นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีเหตุและผล

ทั้งนี้ขอเสนอตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างจุดประสงค์ทั่วไปกับจุดประสงค์เฉพาะ/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ดังตาราง

ตาราง 16 ตัวอย่างการเขียนจุดประสงค์ทั่วไปกับจุดประสงค์เฉพาะ/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จุดประสงค์ทั่วไป	จุดประสงค์เฉพาะ/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
ด้านพุทธิสัย - เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับระบอบการเมืองการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ	- นักเรียนอธิบายพัฒนาการทางการเมืองการปกครองของไทยสมัยต่าง ๆ ได้ถูกต้อง - นักเรียนบอกความแตกต่างของระบอบการเมืองการปกครองไทยสมัยต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
ด้านจิตพิสัย - เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีต่อประชาชนชาวไทย	- นักเรียนบอกคุณค่าของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนไทยได้อย่างสมเหตุสมผล
ด้านทักษะพิสัย - เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	- นักเรียนแสดงบทบาทเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในสถานการณ์ที่กำหนดได้ถูกต้อง

อนึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) กล่าวว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ดี คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จะเป็นลักษณะ personalized learning objectives คือ เหมาะกับนักเรียนแต่ละคนและนักเรียนสามารถใช้ศักยภาพของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย และยังเป็น การเสริมสร้างกรอบความคิดเติบโต (growth mindset) ในการใช้ความมุ่งมั่นพยายาม อีกทั้งการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อนักเรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ก่อนที่จะเริ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพราะจุดประสงค์การเรียนรู้จะช่วยกระตุ้นความรู้สึกรัก (passion) ของนักเรียนเมื่อนักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนแล้ว นักเรียนจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีกว่านักเรียนที่ไม่ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ ฉะนั้นสิ่งที่ครูจะลืมไม่ได้ คือการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบทุกครั้งก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือถ้าจะดีกว่านั้น คือการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง หรืออาจจะมีส่วนร่วมในการกำหนด

จุดประสงค์การเรียนรู้ร่วมกับครู เพื่อเพิ่มความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (ownerships) ให้มากขึ้น และจะเป็นการกระตุ้นวินัยในตนเอง (self-discipline) ของนักเรียนอีกด้วย

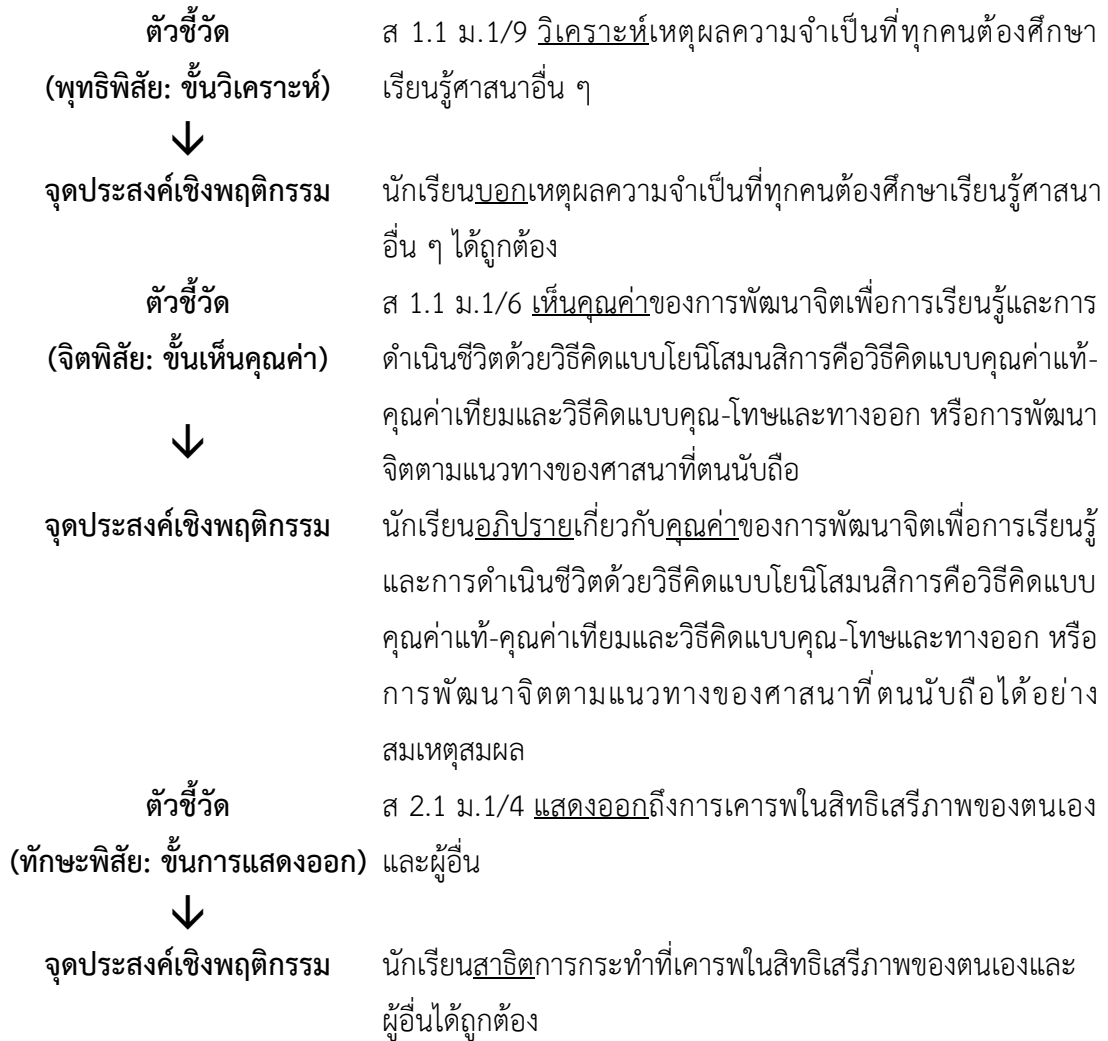
6.3 แนวทางการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของหลักสูตร

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรักชาติ ศาสนา กษัตริย์ จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก เพื่อให้ นักเรียนมีสมรรถนะพลเมือง คือกระทำประโยชน์ สร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างมีความสุข ที่กำหนดเป็น “มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร” ดังนั้นในการจัดการเรียน การสอนที่ไม่มีการกำหนดจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง ครูอาจวิเคราะห์ตัวชี้วัดแล้ว กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมได้ ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัด ของหลักสูตรมี 2 แนวทางดังนี้

1) กรณีตัวชี้วัดตามหลักสูตร มีคำกริยาเป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง และมีเงื่อนไขหรือ สถานการณ์ไว้แล้ว ครูสามารถกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้โดยเพิ่มเติมเกณฑ์หรือมาตรฐาน ของพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น

ตัวชี้วัด	ส 1.1 ม.1/1 <u>อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับ</u>
↓	ถือสุ่ประเทศไทย
จุดประสงค์เชิง พฤติกรรม (พุทธิพิสัย)	นักเรียน <u>อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสุ่</u> ประเทศไทยได้ถูกต้อง
ตัวชี้วัด	ส 2.1 ม.1/3 <u>อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยในการ</u>
↓	สร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน
จุดประสงค์เชิง พฤติกรรม (จิตพิสัย)	นักเรียน <u>อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยในการสร้าง</u> ความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกันได้อย่าง สมเหตุสมผล
ตัวชี้วัด	ส 1.1 ม.1/7 <u>สวดมนต์แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญปัญญาด้วยอา</u>
↓	นาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
จุดประสงค์เชิง พฤติกรรม (ทักษะพิสัย)	นักเรียน <u>สวดมนต์แผ่เมตตาและบริหารจิตเจริญปัญญาด้วยอา</u> นาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือโดยไม่ดูแบบได้ถูกต้อง

2) กรณีตัวชี้วัดตามหลักสูตรระบุพฤติกรรมที่คาดหวังเป็นเพียงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย หรือทักษะพิสัย แต่ละระดับชั้น ให้ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมโดยใช้คำกริยาที่สอดคล้องกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ และเกณฑ์หรือมาตรฐานของพฤติกรรม อย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ระดับมัธยมศึกษา สามารถจำแนกเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้านตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้				
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย		
	สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ส 1.1 ม.1/1 <u>อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย</u> ส 1.1 ม.1/2 <u>วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว</u> ส 1.1 ม.1/3 <u>วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยาหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</u> ส 1.1 ม.1/4 <u>วิเคราะห์และประพจน์ตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกขาค ก เรืองเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด</u> ส 1.1 ม.1/5 <u>อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว</u> ส 1.1 ม.1/6 <u>เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ-โทษและทางออก หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</u> ส 1.1 ม.1/7 <u>สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</u> ส 1.1 ม.1/8 <u>วิเคราะห์และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข</u> ส 1.1 ม.1/9 <u>วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ศาสนาอื่น ๆ</u>			✓	✓

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกร เรียนรู้		
	พุทธิ พิสัย	จิต พิสัย	ทักษะ พิสัย
ส 1.1 ม.1/10 <u>ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่น</u> ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	✓	✓	✓
ส 1.1 ม.1/11 <u>วิเคราะห์การกระทำ</u> ของบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์และ <u>นำเสนอ</u> แนวทางการปฏิบัติของตนเอง	✓		✓
มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ			
ส 1.2 ม.1/1 <u>บำเพ็ญประโยชน์</u> ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ			
ส 1.2 ม.1/2 <u>อธิบายจริยวัตร</u> ของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติและ <u>ปฏิบัติตน</u> อย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ	✓		✓
ส 1.2 ม.1/3 <u>ปฏิบัติตน</u> อย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด			✓
ส 1.2 ม.1/4 <u>จัดพิธีกรรม</u> และ <u>ปฏิบัติตน</u> ในศาสนพิธี พิธีกรรมได้ถูกต้อง			✓
ส 1.2 ม.1/5 <u>อธิบายประวัติความสำคัญ</u> และ <u>ปฏิบัติตน</u> ในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	✓		✓
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม			
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข			
ส 2.1 ม.1/1 <u>ปฏิบัติ</u> ตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล			✓
ส 2.1 ม.1/2 <u>ระบุความสามารถ</u> ของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ	✓		
ส 2.1 ม.1/3 <u>อภิปราย</u> เกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน	✓	✓	
ส 2.1 ม.1/4 <u>แสดงออกถึง</u> การเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น			✓
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	✓		

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>ส 2.2 ม.1/1 อธิบายหลักการเจตนารมณ์ โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันโดยสังเขป</p> <p>ส 2.2 ม.1/2 วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลอำนาจอภิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน</p> <p>ส 2.2 ม.1/3 ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p>	✓		✓
<p>สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ</p> <p>ส 3.1 ม.1/1 อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์</p> <p>ส 3.1 ม.1/2 วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ</p> <p>ส 3.1 ม.1/3 อธิบายความเป็นมา หลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย</p> <p>มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก</p> <p>ส 3.2 ม.1/1 วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงินแต่ละประเภทและธนาคารกลาง</p> <p>ส 3.2 ม.1/2 ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ</p> <p>ส 3.2 ม.1/3 ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน</p> <p>ส 3.2 ม.1/4 อภิปรายผลของการมีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p>	
<p>สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ</p>			

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกรการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>ส 4.1 ม.1/1 วิเคราะห์ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์</p> <p>ส 4.1 ม.1/2 เทียบศักราชตามระบบต่าง ๆ ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์</p> <p>ส 4.1 ม.1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p> <p>ส 4.2 ม.1/1 อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</p> <p>ส 4.2 ม.1/2 ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</p> <p>มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย</p> <p>ส 4.3 ม.1/1 อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป</p> <p>ส 4.3 ม.1/2 วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านต่าง ๆ</p> <p>ส 4.3 ม.1/3 วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p>	<p></p> <p></p> <p>✓</p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p>
<p>สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>ส 5.1 ม.1/1 วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการสืบค้นข้อมูล</p> <p>ส 5.1 ม.1/2 อธิบายพิกัดภูมิศาสตร์ (ละติจูดและลองจิจูด) เส้นแบ่งเวลา และเปรียบเทียบวัน เวลาของโลก</p>	<p>✓</p> <p>✓</p>	<p></p> <p></p>	<p>✓</p> <p></p>

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกรเรียนรู		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
ส 5.1 ม.1/3 วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย	✓		
มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน			
ส 5.2 ม.1/1 <u>สำรวจและระบุ</u> ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย	✓		✓
ส 5.2 ม.1/2 <u>วิเคราะห์</u> ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย	✓		
ส 5.2 ม.1/3 <u>สืบค้น อภิปราย</u> ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย	✓		✓
ส 5.2 ม.1/4 <u>วิเคราะห์</u> แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนียที่ยั่งยืน	✓		

ตาราง 18 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกรเรียนรู		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม			
มาตรฐาน ส 1.1 <u>รู้</u> และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข			
ส 1.1 ม.2/1 <u>อธิบาย</u> การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน	✓		

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกร เรียนรู้		
	พุทธิ พิสัย	จิต พิสัย	ทักษะ พิสัย
	ส 1.1 ม.2/2 วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธรูปหรือศาสนาสถานที่ตนนับถือที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน	✓	✓
ส 1.1 ม.2/3 วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธรูปหรือศาสนาสถานที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ	✓	✓	
ส 1.1 ม.2/4 อภิปรายความสำคัญของพระพุทธรูปหรือศาสนาสถานที่ตนนับถือกับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม	✓	✓	
ส 1.1 ม.2/5 วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสดาของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	✓		
ส 1.1 ม.2/6 วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	✓		✓
ส 1.1 ม.2/7 อธิบายโครงสร้างและสาระสังเขปของพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	✓		
ส 1.1 ม.2/8 อธิบายธรรมคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม	✓	✓	✓
ส 1.1 ม.2/9 เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ		✓	
ส 1.1 ม.2/10 สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ			✓
ส 1.1 ม.2/11 วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการดำรงตนอย่างเหมาะสมในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	✓		
มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธรูปหรือศาสนาสถานที่ตนนับถือ			
ส 1.2 ม.2/1 ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด			✓
ส 1.2 ม.2/2 มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด			✓

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>ส 1.2 ม.2/3 วิเคราะห์คุณค่าของศาสนพิธีและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p> <p>ส 1.2 ม.2/4 อธิบายคำสอนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p> <p>ส 1.2 ม.2/5 อธิบายความแตกต่างของศาสนพิธีพิธีกรรมตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การยอมรับและความเข้าใจซึ่งกันและกัน</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>
<p>สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม</p> <p>มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข</p> <p>ส 2.1 ม.2/1 อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ</p> <p>ส 2.1 ม.2/2 เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย</p> <p>ส 2.1 ม.2/3 วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม</p> <p>ส 2.1 ม.2/4 อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน</p> <p>มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>ส 2.2 ม.2/1 อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย</p> <p>ส 2.2 ม.2/2 วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>
<p>สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ</p>			

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>ส 3.1 ม.2/1 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม</p> <p>ส 3.1 ม.2/2 อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ</p> <p>ส 3.1 ม.2/3 เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ส 3.1 ม.2/4 อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค</p> <p>มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก</p> <p>ส 3.2 ม.2/1 อภิปรายระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ</p> <p>ส 3.2 ม.2/2 ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย</p> <p>ส 3.2 ม.2/3 วิเคราะห์การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ</p> <p>ส 3.2 ม.2/4 วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศส่งผลต่อคุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิต และราคาสินค้า</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>		
<p>สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ</p> <p>ส 4.1 ม.2/1 ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ</p> <p>ส 4.1 ม.2/2 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์</p> <p>ส 4.1 ม.2/3 เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ</p> <p>มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p>	<p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p>	

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>ส 4.2 ม.2/1 <u>อธิบาย</u>พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย</p> <p>ส 4.2 ม.2/2 <u>ระบุ</u>ความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย</p> <p>มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย</p> <p>ส 4.3 ม.2/1 <u>วิเคราะห์</u>พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีในด้านต่าง ๆ</p> <p>ส 4.3 ม.2/2 <u>วิเคราะห์</u>ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา</p> <p>ส 4.3 ม.2/3 <u>ระบุ</u>ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>		
<p>สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>ส 5.1 ม.2/1 <u>วิเคราะห์</u>ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกาโดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล</p> <p>ส 5.1 ม.2/2 <u>อธิบาย</u>มาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์</p> <p>ส 5.1 ม.2/3 <u>วิเคราะห์</u>สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา</p> <p>มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p> <p>ส 5.2 ม.2/1 <u>สำรวจและระบุ</u>ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรปทวีปแอฟริกา</p> <p>ส 5.2 ม.2/2 <u>วิเคราะห์</u>ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>		<p>✓</p> <p>✓</p>

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกรเรียนรู		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
ส 5.2 ม.2/3 สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา	✓		✓
ส 5.2 ม.2/4 วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกาที่ยั่งยืน	✓		

ตาราง 19 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกรเรียนรู		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม</p> <p>มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p> <p>ส 1.1 ม.3/1 อธิบายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก</p> <p>ส 1.1 ม.3/2 วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก</p> <p>ส 1.1 ม.3/3 อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน</p> <p>ส 1.1 ม.3/4 วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่าง ๆ หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.3/5 วิเคราะห์และประพาดิตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.3/6 อธิบายสังฆคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>✓</p>

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการณ์การเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
ส 1.1 ม.3/7 <u>เห็นคุณค่า</u> และวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว	✓	✓	
ส 1.1 ม.3/8 <u>เห็นคุณค่า</u> ของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ		✓	
ส 1.1 ม.3/9 <u>สวดมนต์</u> <u>แผ่เมตตา</u> <u>บริหารจิต</u> และ <u>เจริญปัญญา</u> ด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ			✓
ส 1.1 ม.3/10 <u>วิเคราะห์</u> ความแตกต่างและ <u>ยอมรับ</u> วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่น ๆ	✓	✓	
มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ			
ส 1.2 ม.3/1 <u>วิเคราะห์</u> หน้าที่และบทบาทของสาวกและ <u>ปฏิบัติตน</u> ต่อสาวกตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	✓		✓
ส 1.2 ม.3/2 <u>ปฏิบัติตน</u> อย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาตามที่กำหนด			✓
ส 1.2 ม.3/3 <u>ปฏิบัติหน้าที่</u> ของศาสนิกชนที่ดี			✓
ส 1.2 ม.3/4 <u>ปฏิบัติตน</u> ในศาสนพิธีพิธีกรรมได้ถูกต้อง			✓
ส 1.2 ม.3/5 <u>อธิบายประวัติ</u> วันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดและ <u>ปฏิบัติตน</u> ได้ถูกต้อง	✓		✓
ส 1.2 ม.3/6 <u>แสดงตน</u> เป็นพุทธมามกะหรือ <u>แสดงตน</u> เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ			✓
ส 1.2 ม.3/7 <u>นำเสนอ</u> แนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	✓		✓
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม			
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข			
ส 2.1 ม.3/1 <u>อธิบาย</u> ความแตกต่างของการกระทำความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง	✓		

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกร เรียนรู้		
	พุทธิ พิสัย	จิต พิสัย	ทักษะ พิสัย
<p>ส 2.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน</p> <p>ส 2.1 ม.3/3 อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม</p> <p>ส 2.1 ม.3/4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง</p> <p>ส 2.1 ม.3/5 เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก</p> <p>มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>ส 2.2 ม.3/1 อธิบายระบอบการปกครองแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน</p> <p>ส 2.2 ม.3/2 วิเคราะห์ เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย</p> <p>ส 2.2 ม.3/3 วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ</p> <p>ส 2.2 ม.3/4 วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>		<p>✓</p> <p>✓</p>
<p>สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ</p> <p>ส 3.1 ม.3/1 อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ</p> <p>ส 3.1 ม.3/2 มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ส 3.1 ม.3/3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์</p> <p>มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก</p>	<p>✓</p> <p>✓</p>		<p>✓</p>

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>ส 3.2 ม.3/1 อธิบายบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ</p> <p>ส 3.2 ม.3/2 แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน และประเทศชาติ</p> <p>ส 3.2 ม.3/3 อธิบายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ</p> <p>ส 3.2 ม.3/4 อธิบายผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด</p> <p>ส 3.2 ม.3/5 วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงานและแนวทางแก้ปัญหา</p> <p>ส 3.2 ม.3/6 วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>		
<p>สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ</p> <p>ส 4.1 ม.3/1 วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์</p> <p>ส 4.1 ม.3/2 ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนสนใจ</p> <p>มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p> <p>ส 4.2 ม.3/1 อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่าง ๆ ในโลกโดยสังเขป</p> <p>ส 4.2 ม.3/2 วิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตลอดจนความพยายามในการขจัดปัญหาความขัดแย้ง</p> <p>มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย</p> <p>ส 4.3 ม.3/1 วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่าง ๆ</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>		<p>✓</p>

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกรการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
ส 4.3 ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของ ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์	✓		
ส 4.3 ม.3/3 วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ และ อิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย	✓		
ส 4.3 ม.3/4 วิเคราะห์บทบาทของไทยในสมัยประชาธิปไตย	✓		
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก และความสัมพันธ์ของ สรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิ สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ			
ส 5.1 ม.3/1 วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือ และทวีป อเมริกาใต้ โดยเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้น ข้อมูล	✓		✓
ส 5.1 ม.3/2 วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปอเมริกา เหนือและทวีปอเมริกาใต้	✓		
มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วน ร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน			
ส 5.2 ม.3/1 สืบค้นและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมใน ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	✓		✓
ส 5.2 ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	✓		
ส 5.2 ม.3/3 สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	✓		✓
ส 5.2 ม.3/4 วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ที่ยั่งยืน	✓		✓
ส 5.2 ม.3/5 ระบุความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม	✓		

ตาราง 20 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
ตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม</p> <p>มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/1 <u>วิเคราะห์</u>สังคัมขมพูทวีปและคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อน พระพุทธเจ้าหรือสังคัมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/2 <u>วิเคราะห์</u>พระพุทธรูปในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด ในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือ วิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/3 <u>วิเคราะห์</u>พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษาศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/4 <u>วิเคราะห์</u>ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิด ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/5 <u>วิเคราะห์</u>การพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องใน พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/6 <u>วิเคราะห์</u>ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิด ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/7 <u>วิเคราะห์</u>หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์หรือ แนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/8 <u>วิเคราะห์</u>การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการมุ่ง อิสระภาพในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/9 <u>วิเคราะห์</u>พระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสตร์แห่งการศึกษาซึ่งเน้น ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยกับวิธีการแก้ปัญหา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับ ถือตามที่กำหนด</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>		

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกร เรียนรู้		
	พุทธิ พิสัย	จิต พิสัย	ทักษะ พิสัย
ส 1.1 ม.4-6/10 วิเคราะห์พระพุทธรูปศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์ และสันติภาพบุคคล สังคม และโลก หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	✓		
ส 1.1 ม.4-6/11 วิเคราะห์พระพุทธรูปศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	✓		
ส 1.1 ม.4-6/12 วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธรูปศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมือง และสันติภาพ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	✓	✓	
ส 1.1 ม.4-6/13 วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	✓		
ส 1.1 ม.4-6/14 วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	✓		
ส 1.1 ม.4-6/15 วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนา พระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและการเผยแพร่	✓	✓	
ส 1.1 ม.4-6/16 เชื่อมันต่อผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์	✓	✓	✓
ส 1.1 ม.4-6/17 อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป	✓		
ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยมจริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข		✓	
ส 1.1 ม.4-6/19 เห็นคุณค่า เชื่อมัน และมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ		✓	
มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธรูปศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ			

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกรเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
ส 1.2 ม.4-6/1 <u>ปฏิบัติตน</u> เป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกในครอบครัว และคนรอบข้าง			✓
ส 1.2 ม.4-6/2 <u>ปฏิบัติตน</u> ถูกต้องตามศาสนพิธีพิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ			✓
ส 1.2 ม.4-6/3 <u>แสดงตน</u> เป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ			✓
ส 1.2 ม.4-6/4 <u>วิเคราะห์</u> หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนาที่ตนนับถือและ <u>ปฏิบัติตน</u> ได้ถูกต้อง	✓		✓
ส 1.2 ม.4-6/5 <u>สัมมนา</u> และ <u>เสนอแนะ</u> แนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ อันส่งผลถึงการพัฒนาตน พัฒนาชาติและโลก	✓		✓
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข			
ส 2.1 ม.4-6/1 <u>วิเคราะห์</u> และ <u>ปฏิบัติตน</u> ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก	✓		✓
ส 2.1 ม.4-6/2 <u>วิเคราะห์</u> ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	✓	✓	
ส 2.1 ม.4-6/3 <u>ปฏิบัติตน</u> และมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก			✓
ส 2.1 ม.4-6/4 <u>ประเมิน</u> สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและ <u>เสนอ</u> แนวทางพัฒนา	✓		
ส 2.1 ม.4-6/5 <u>วิเคราะห์</u> ความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและ <u>อนุรักษ์</u> วัฒนธรรมไทยและ <u>เลือกรับ</u> วัฒนธรรมสากล	✓	✓	✓
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข			

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้		
	พุทธิพิสัย	จิตพิสัย	ทักษะพิสัย
<p>ส 2.2 ม.4-6/1 วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข</p> <p>ส 2.2 ม.4-6/2 เสนอแนวทางทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ</p> <p>ส 2.2 ม.4-6/3 วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>ส 2.2 ม.4-6/4 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p></p> <p></p> <p>✓</p> <p></p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p>✓</p>
<p>สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค้ำรวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ</p> <p>ส 3.1 ม.4-6/1 อภิปรายการกำหนดราคาและค่าจ้างในระบบเศรษฐกิจ</p> <p>ส 3.1 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศ</p> <p>ส 3.1 ม.4-6/3 ตระหนักถึงความสำคัญของระบบสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนและประเทศ</p> <p>ส 3.1 ม.4-6/4 วิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไข</p> <p>มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก</p> <p>ส 3.2 ม.4-6/1 อธิบายบทบาทของรัฐบาลด้านนโยบายการเงินการคลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ</p> <p>ส 3.2 ม.4-6/2 วิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทย</p> <p>ส 3.2 ม.4-6/3 วิเคราะห์ผลดี ผลเสียของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ</p>	<p>✓</p> <p></p> <p></p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p></p> <p></p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p></p> <p></p> <p></p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p>
<p>สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์</p> <p>มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทาง</p>			

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมกร เรียนรู้		
	พุทธิ พิสัย	จิต พิสัย	ทักษะ พิสัย
<p>วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>ส 5.1 ม.4-6/1 <u>วิเคราะห์</u>การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์</p> <p>ส 5.1 ม.4-6/2 <u>วิเคราะห์</u>ลักษณะทางกายภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาและภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก</p> <p>ส 5.1 ม.4-6/3 <u>ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์และนำภูมิสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน</u></p> <p>มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p> <p>ส 5.2 ม.4-6/1 <u>วิเคราะห์</u>ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับกิจกรรมของมนุษย์ในการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกและ<u>เห็นความสำคัญ</u>ของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์</p> <p>ส 5.2 ม.4-6/2 <u>วิเคราะห์</u>สถานการณ์ สาเหตุ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก</p>	<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p></p>	<p></p> <p></p> <p>✓</p> <p></p> <p></p> <p></p>

การกำหนดจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้ครูทราบแนวทางว่า จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้อะไร ใช้สื่อการเรียนการสอนอะไร นักเรียนต้องมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไร และต้องใช้วิธีการหรือเครื่องมืออะไร สามารถช่วยให้เตรียมการสอนล่วงหน้าได้ ทั้งยังช่วยให้นักเรียนทราบชัดเจนว่าตนจะเรียนรู้อะไรหรือมีความสามารถอะไรหลังจากการเรียนรู้แต่ละเรื่อง หากตนเองไม่บรรลุผลการเรียน ก็ารู้จุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจน

อนึ่ง สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระวิชาที่ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายสำคัญของสังคมศึกษา คือการช่วยให้เยาวชนพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ

อย่างมีข้อมูลและเหตุผล เพื่อประโยชน์ส่วนรวมในฐานะพลเมืองของสังคมประชาธิปไตยที่ หลากหลายในโลกที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาต้องมุ่งเน้นความสำคัญ ของการให้ความรู้ ความคิด และค่านิยมของระบอบประชาธิปไตยแก่นักเรียน และพัฒนาให้นักเรียน สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่มีมุ่งมั่นต่อคุณค่าประชาธิปไตย และมีความสามารถในการใช้ความรู้ และทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาเกี่ยวกับชุมชน ประเทศชาติ และโลกของตน ตาม พื้นฐานความเชื่อที่ว่าเยาวชนที่มีความรู้ความสามารถและมุ่งมั่นในระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต่อการ รักษาและพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของประเทศและสังคมโลก (NCSS, 1994)

บทสรุป

แนวคิดที่ได้รับยอมรับและนิยมนำไปกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จวบจนปัจจุบัน คือ อนุกรมวิธานของ Bloom และคณะ (1956) ที่มีชื่อว่า “อนุกรมวิธานวัตถุประสงค์ทางการศึกษา” (Taxonomy of Educational Objectives) หรือที่รู้จักกันสั้น ๆ ว่า “อนุกรมวิธานของบลูม” (Bloom's Taxonomy) ที่มีสาระสำคัญคือ จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ด้านจิตพิสัย (Affective domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain) ซึ่งแต่ละด้านมีพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นระดับชั้น จากง่ายไปยากหรือจาก ชับช้อนน้อยไปชับช้อนมากตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถทางสติปัญญา แบ่งเป็น 6 ระดับชั้น ได้แก่ ชั้นความรู้ ชั้นความเข้าใจ ชั้นการประยุกต์ใช้ ชั้นการวิเคราะห์ ชั้นการสังเคราะห์ และชั้นการประเมิน

2. ด้านจิตพิสัย เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เป็นอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก แบ่งเป็น 5 ระดับชั้น ได้แก่ ชั้นรับรู้ ชั้นตอบสนอง ชั้นเห็นคุณค่า ชั้นจัดระดับ และชั้นสร้างลักษณะนิสัย

3. ด้านทักษะพิสัย เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายหรือความสามารถ ในการปฏิบัติ/กระทำ แบ่งเป็น 5 ระดับชั้น ได้แก่ ชั้นเลียนแบบ ชั้นกระทำตามสั่ง ชั้นกระทำอย่าง ถูกต้อง ชั้นการแสดงออก และชั้นกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

ต่อมาในปีค.ศ. 2001 Anderson ลูกศิษย์ของ Bloom ร่วมกับ Krathwohl ได้ทบทวนการ เรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยตามอนุกรมวิธานของบลูม โดยมองว่าการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 2 มิติที่ สัมพันธ์กัน คือ มิติด้านความรู้ และมิติด้านกระบวนการทางปัญญา จึงปรับปรุงอนุกรมวิธานของบลูม ใหม่โดยใช้ชื่อว่า “อนุกรมวิธานการเรียนรู้ การสอน และการประเมิน” (A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessment) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “อนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไข” (Revised Bloom's Taxonomy) โดยมีการปรับรูปแบบคำที่ใช้จากคำนามเป็นคำกริยา เปลี่ยนจากคำว่า

“ความรู้” เป็น “การจำ” เปลี่ยนจาก “สังเคราะห์” เป็น “ประเมิน” และ เปลี่ยนจาก “ประเมิน” เป็น “สร้างสรรค์”

และในปีค.ศ.2008 Andrew Churches เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล โดยอาศัยอนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไข (Revised Bloom's Taxonomy) เป็นรากฐาน และเรียกว่า Bloom's Digital Taxonomy ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นทักษะดิจิทัล

ทั้งนี้จุดประสงค์การเรียนรู้ (learning objectives) เป็นข้อความที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นจากเดิมโดยอาศัยประสบการณ์ที่เรามุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน พฤติกรรมที่คาดหวังนี้แสดงได้ด้วยคำกริยาต่าง ๆ บ่งบอกว่านักเรียนจะมีพัฒนาการอะไรขึ้นหลังจากผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งที่จะพัฒนาขึ้นจะอยู่ในขอบเขตของจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความคิด (พุทธิพิสัย) ด้านความรู้สึกรู้สึกหรือคุณลักษณะที่ต้องการเป็น (จิตพิสัย) และ ด้านการปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ (ทักษะพิสัย) ซึ่งการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้จึงต้องเขียนให้สอดคล้องกับขั้นตอนของการนำไปใช้ในสภาพต่าง ๆ กัน ได้แก่

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร แบ่งเป็น (1) จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร คือความมุ่งหวังหรือเป้าหมายที่เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ให้เกิดแก่ตัวนักเรียนหลังจากใช้หลักสูตร (2) จุดมุ่งหมายระดับหมวดวิชา/รายวิชา คือผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนหลังจัดการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาในระดับชั้นหรือหลักสูตรนั้น ๆ ที่เรียกว่า “มาตรฐานการเรียนรู้” และ “ตัวชี้วัด”

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ แบ่งเป็น (1) จุดประสงค์ปลายทาง คือเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายปลายทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครูกำหนดและคาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมทุกกิจกรรมหรือการเรียนการสอน ซึ่งต้องใช้เวลารอบหน่วยการเรียนรู้/บทเรียนนั้น และ (2) จุดประสงค์นำทาง คือจุดประสงค์ที่กำหนดเป้าหมายไว้เฉพาะเจาะจง ที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมย่อย ๆ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น (1) จุดประสงค์ทั่วไป คือประโยชน์ที่คาดหวังพฤติกรรมของนักเรียนในเป้าหมายโดยรวม และ (2) จุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นประโยชน์ที่คาดหวังพฤติกรรมของนักเรียนในเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ใช้คำกริยาที่มีความหมายชัดเจน เรียกว่า “พฤติกรรมภายนอก” ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของพฤติกรรมภายใน ซึ่งสังเกตได้ง่าย และวัดง่ายโดยเฉพาะสามารถวัดได้ทันทีหลังจากกิจกรรมการเรียนจบลง หรือสามารถวัดได้ในห้องเรียน ทั้งนี้การเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต้องระบุงบค้ประกอบให้ครบถ้วน 3 ประการ ได้แก่ พฤติกรรมที่คาดหวัง เงื่อนไขหรือสถานการณ์ และเกณฑ์หรือมาตรฐานของพฤติกรรม

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของหลักสูตรมี 2 แนวทาง ได้แก่

1. กรณีตัวชี้วัดตามหลักสูตร มีคำกริยาเป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง และมีเงื่อนไขหรือสถานการณ์ไว้แล้ว ครูสามารถกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้โดยเพิ่มเติมเกณฑ์หรือมาตรฐานของพฤติกรรม

2. กรณีตัวชี้วัดตามหลักสูตรระบุพฤติกรรมที่คาดหวังเป็นเพียงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย หรือทักษะพิสัย แต่ละระดับชั้น ให้ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมโดยใช้คำกริยาที่สอดคล้องกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ชั้น ๆ และเกณฑ์หรือมาตรฐานของพฤติกรรมอย่างเหมาะสม

คำถามทบทวน

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึงอะไร
2. อนุกรมวิธานของบลูม อนุกรมวิธานของบลูมฉบับแก้ไข และอนุกรมวิธานของบลูมแบบดิจิทัล มีสาระสำคัญของแนวคิดเหมือนและแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
3. การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้มีหลักการโดยสรุปได้อย่างไร
4. จุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์เฉพาะ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จุดประสงค์นำทาง และจุดประสงค์ปลายทาง มีหลักการเขียนเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
5. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางดำเนินการได้อย่างไรบ้าง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ทศนา แคมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นวดี ธนธานี. (2550). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการวัดและประเมินผลทางการศึกษา*. นครปฐม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- รัฐพล ประดับเวทย์. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตามแนวคิดอนุกรมวิธานของบลูม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(3), 1051-1065.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *หัวใจของการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 2 ธ.ค. 65 จาก <https://app.box.com/s/cirjout0f5xv14duhl3qqgem27rqdq06>
- อภิสิทธิ์ ชงไชย. (2565). แนวทางการส่งเสริมการคิดขั้นสูง. *นิตยสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)*, 50(237), 17-28.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, L. W. (Ed.), Krathwohl, D. R. (Ed.), Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E. Pintrich, P. R., Raths, J., & Wittrock, M. C. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives (Complete edition)*. New York: Longman.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives. Handbook II: Affective Domain*. New York: Mckay.
- Churches, A. (2008). *Bloom's Digital Taxonomy [Online]*. Retrieved January 7, 2023, from https://www.researchgate.net/publication/228381038_Bloom's_Digital_Taxonomy

- Harrow, A. (1972). *A Taxonomy of Psychomotor Domain: A Guide for Developing Behavioral Objectives*. New York: Longman.
- Heer, R. (2015). *A Model of Learning Objectives–based on A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom’s Taxonomy of Educational Objectives*. Center for Excellence in Learning and Teaching, Iowa State University.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B. B. (1964). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals, Handbook II: Affective Domain*. New York: David McKay Company Incorporated.
- Office of the Civil Service Commission. *Digital Literacy Project [Online]*. Retrieved July 26, 2020, from <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>
- The National Council for the Social Studies, [NCSS]. (1994). *Expectations of excellence-curriculum standards for Social Studies*. Washington, D.C.: NCSS